

Химченко О.В.
аспірант кафедри менеджменту в галузях АПК
Сумського національного аграрного університету

СУТНІСТЬ ІНТЕНСИФІКАЦІЇ СКОТАРСТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ НА ЇЇ ОСНОВІ

Постановка проблеми. В нинішніх умовах особливого значення набуває курс на послідовну інтенсифікацію агропромислового комплексу. Виступаючи як магістральний напрямок розвитку сільського господарства, інтенсифікація передбачає необхідність раціонального та ефективного господарювання. Тільки на такій основі може бути досягнутий якісно новий ступінь розвитку продуктивних сил та значно підвищена ефективність факторів економічного росту.

Процес інтенсифікації в скотарстві має істотні відмінності в зіставленні з рослинництвом. Якщо в останньому об'єктом додаткових вкладень виступає земля та лише незначна їх частка припадає на рослину, то в скотарстві основна маса витрат - безпосередньо на тварину. При цьому тварини, що є основними та оборотними засобами виробництва, виступають одночасно об'єктом інтенсифікації.

В недалекому минулому Україна належала до країн з достатньо високим рівнем розвитку скотарства. Але з ряду об'єктивних і суб'єктивних причин до реальної необхідності інтенсифікації скотарства звернулись з великим запізненням. Головне завдання, яке ставлять перед собою сільськогосподарські товаровиробники - зростання обсягів виробництва продукції - вирішувалося в основному за рахунок збільшення поголів'я ВРХ, що було причиною великих затрат праці, і матеріально-грошових засобів на одиницю продукції.

Аналіз попередніх досліджень та публікацій. У витоків наукового вивчення процесу інтенсифікації сільськогосподарського виробництва стояли:

В. Балабанов, І. Бородин, І. Буздалов, М. Гук, В. Десятов, І. Лукінов, В. Мертенс, Є. Оглобін, К. Оболенський, Д. Рікардо, А. Сміт та інші дослідники. Їхні наукові здобутки є базовими для визначення напрямів підвищення інтенсифікації виробництва в аграрному секторі економіки.

Мета статті – дослідити науковий підхід до визначення поняття інтенсифікації та визначити перспективи подальшого розвитку скотарства.

Виклад основного матеріалу. На основі вивчення економічної літератури та власних досліджень автора зроблено висновок, що вплив факторів зовнішнього й внутрішнього середовища діяльності сільськогосподарських підприємств на процес інтенсифікації виробництва продукції в галузі скотарства пов'язаний із змінами ринкової кон'юнктури та науково-технологічного потенціалу підприємства.

Розвиток сільського господарства здійснюється відповідно до об'єктивних економічних законів розширеного відтворення. Зростання обсягів виробництва продукції в скотарстві може бути забезпечене як за рахунок розширення земельних площ і збільшення поголів'я худоби, так і шляхом ефективного використання засобів виробництва. У першому випадку йдеться про екстенсивний шлях розвитку галузі. Приріст продукції при цій формі виробництва досягається за рахунок кількісного збільшення засобів праці, що беруть участь у виробничому процесі. Екстенсивний шлях не має ніякої перспективи, оскільки не забезпечує підвищення продуктивності поголів'я тварин. Отже, при цьому шляху зростання виробництва сільськогосподарської продукції не може бути безмежним. Екстенсивний шлях мав важливе значення для збільшення виробництва продукції на ранніх етапах розвитку сільського господарства. В той же час історичний досвід розвитку більшості країн світу показує, що основними найбільш перспективним напрямом розвитку сільського господарства є саме інтенсифікація [1].

У свою чергу інтенсивний шлях розвитку сприяє безперервному зростанню продуктивності виробництва продукції в галузі скотарства. Цей

шлях дозволяє ефективніше використати наявні ресурси, площі сільськогосподарських угідь, поголів'я худоби. Досягнення цих цілей може бути досягнуте за рахунок застосування досягнень науково-технічного прогресу, ефективного використання земельних, матеріальних і трудових ресурсів. При інтенсивному шляху розвитку спостерігається концентрація капіталу на одній і тій же одиниці земельної площі для нарощування об'ємів виробництв продукції з розрахунку на одну голову ВРХ. Цей шлях розвитку сільського господарства дає необмежені можливості збільшення виробництва продукції скотарства.

Враховуючи те, що термін «інтенсивність» означає напруженість, посилену діяльність. Об'єктивними передумовами інтенсифікації скотарства є:

1. обмеженість земель, придатних для використання в якості пасовищ;
2. розвиток продуктивних сил, вдосконалення знарядь і засобів виробництва продукції;
3. розподіл праці;
4. зростання міського населення, потреби в сільськогосподарських продуктах [2].

Переважання екстенсивного або інтенсивного шляху розвитку скотарства залежить від економічних умов, що склалися, — наявності вільних земель, можливості додаткових вкладень, попиту на продукцію, ефективності виробництва. На практиці збільшення продукції часто відбувається за допомогою застосування двох форм одночасно. При цьому необхідно мати на увазі, що екстенсивна форма розвитку скотарства за певних умов може бути, ефективною, отже, екстенсивний розвиток нетотожно неефективності. У той же час інтенсифікація не виключає і екстенсивне освоєння земель для ведення скотарства, необхідність в якому виникає в двох ситуаціях: коли неможливо покрити зростаючий попит на продукти галузі тільки за рахунок інтенсифікації; якщо розширення посівних

площ дозволяє при рівній сумі капітальних і поточних витрат отримати більше продукції, ніж при інтенсифікації.

Таким чином, інтенсифікація скотарства — це основна форма розширеного відтворення, здійснювана шляхом вдосконалення системи ведення галузі на основі науково-технічного прогресу для збільшення виходу продукції з одиниці площі, підвищення продуктивності праці і зниження витрат на одиницю продукції.

Це визначення розкриває матеріальну основу інтенсифікації, яку складають додаткові вкладення якісних коштів і кваліфікованої праці. В ході інтенсифікації витрати матеріальних ресурсів (уречовленої праці) збільшуються, а живої праці скорочуються, так що сукупні витрати (уречовленої і живої) праці в цілому на одиницю продукції зменшуються. Інтенсифікація як процес розвитку сільськогосподарського виробництва можлива і виправдана не лише тоді, коли зростання здійснюється у більш високих пропорціях і розмірах в порівнянні зі збільшенням додаткових вкладень, але у тому випадку, коли виробництво продукції росте в значно менших розмірах, ніж збільшуються додаткові витрати. Зменшення виходу продукції при додаткових вкладеннях відбувається тільки в тих випадках, якщо рівень технічної оснащеності сільського господарства залишається незмінним [3].

Під додатковими вкладеннями слід розуміти витрати матеріальних засобів і праці на одну голову, які перевищують рівень витрат у базовий період або у базовому господарстві, здійснюються з метою підвищення продуктивності тварин, збільшення виходу продукції. По суті, поняття «додаткові вкладення матеріальних коштів і праці» припускає зміну форм організації виробництва, перетворення техніки і технології.

У економічному сенсі під інтенсифікацією скотарства слід розуміти усе зростаюче застосування досконаліших засобів виробництва, а іноді і кваліфікованої праці при незмінних умовах з метою збільшення виробництва продукції і підвищення ефективності галузі в цілому. Таким чином,

інтенсифікація представляє такий економічний процес, при якому спостерігається зростання витрат на голову худоби і досягається збільшення виробництва продукції скотарства, поліпшення її якості і знижуються матеріально-грошові витрати на виробництво і реалізацію [4].

Інтенсифікація в галузі скотарства ґрунтується на безперервному технічному прогресі, зростанні високопродуктивних машин, виведенні нових високопродуктивних порід тварин. Вона являє собою об'єктивний і закономірний процес розвитку галузі на розширеній основі. Головною метою інтенсифікації є збільшення виробництва продукції і поліпшення її якості для повнішого задоволення зростаючих потреб населення. Вона відіграє важливу роль у зближенні матеріальних культурних умов життя сільського і міського населення, сприяє перетворенню сільськогосподарської праці на різновид індустріальної, наближенню сільського господарства до рівня промисловості по технічній озброєності і організації виробництва [5].

Отже, під інтенсифікацією галузі скотарства слід розуміти додаткові вкладення матеріальних коштів, а іноді і живої праці на тій же площі та при постійному поголів'ї худоби, здійснювана на основі вдосконалення техніки і технології виробництва з метою збільшення об'єму продукції при одночасному зростанні продуктивності.

В авторському розумінні інтенсифікація досліджуваної галузі, визначається як процес концентрації капіталу і живої праці на 1 голову сільськогосподарських тварин на основі досягнень науково-технічного прогресу, спрямований на приріст високоякісної продукції галузі та підвищення ефективності виробництва за умови оптимального поєднання всіх галузей сільськогосподарського виробництва. Зазначимо, що інтенсивний розвиток скотарства за такого підходу сприятиме економічному зростанню сільськогосподарських підприємств, формуванню кваліфікованого людського капіталу, забезпеченню продовольчої безпеки та збереженню довкілля.

Висновки. Отже, інтенсифікація виробництва продукції в галузі

скотарства – це комплексний процес їхнього розширеного відтворення, при якому впровадження сучасних досягнень науки і техніки формує соціальні, технологічні, організаційні, економічні фактори, що забезпечують прибутковість та соціальний ефект.

Інтенсифікація скотарства передбачає насамперед інтенсивне й ефективне використання продуктивної худоби, вдосконалення способів її утримання і годівлі. Прогрес інтенсифікації в цій галузі виявляється не стільки у збільшенні поголів'я, скільки в поліпшенні його якості, в заміні гіршої худоби кращою, в підвищенні рівня її годівлі. Додаткові вкладення при цьому будуть спрямовуватись на поліпшення племінної роботи, виведення нових, продуктивніших порід худоби, підвищення її продуктивності, впровадження прогресивних способів відтворення стада і прискорення його обороту.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дергач І.В. Інтенсифікація та інтенсивність розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні/ І.В.Дергач// Економіка АПК. – 2007. – №3. – С.43-45.
2. Вітков М.С. Сутність і фактори інтенсифікації аграрного виробництва/М.С. Вітков // Економіка АПК. – 2011. – №1. – С.53-57.
3. Швець О.М. Управління процесом інтенсифікації промислового виробництва/ О. М. Швець// Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: Збірник науково-технічних праць. – Львів: НЛТУУ. – 2008, вип. 18.1. – С.216-219.
4. Шарко В.В. Інструменти механізму інтенсифікації виробництва промислового підприємства/В.В. Шарко// Економічний часопис ХХІ.-2012. - №9/10.- С. 70-72.
5. Тналіч О.В. Основні фактори інтенсифікації аграрного виробництва/ О.В. Тналіч// АГРОСВІТ. – 2007. – №23. – С.8-12.

Анотація.

Дана стаття присвячена дослідженню наукового підходу до визначення поняття інтенсифікації та визначенню перспективи подальшого розвитку скотарства в сучасних реаліях.

Ключові слова: інтенсифікація, відтворення, розвиток, скотарство

Аннотация.

Данная статья посвящена исследованию научного подхода к определению понятия интенсификации и определению перспективы дальнейшего развития скотоводства в современных реалиях.

Ключевые слова: интенсификация, воспроизведение, развитие, скотоводство

Abstract.

This article is devoted to research of the scientific approach to the definition and identification of intensification prospects for further development of cattle breeding in modern realities.

Keywords: intensification, reproduction, development, animal husbandry